

Lars Larsen-Ledetets foredrag om kvindesagen

Taler

Lars Larsen-Ledet
Redaktør ved
Afholdsdagbladet

Sted

Brønderslev

Omstændigheder

Oprindelig trykt i *Kvinden og Samfundet* (46), årgang 17, 1901, s. 182 og (47), årgang 17, 1901, s. 186.

Mine Damer og Herrer! Maa jeg begynde med at fortælle Dem en Historie?

En civiliseret Mand fra Evropa var paa Opdagelsesrejse i et Land, der ligger langt langt borte fra vort — helt ovre paa den anden Side Atlas og Ambosernes Højland. Det siger sig selv, at den Fremmede var fyldt med Forbavselse over de Indfødtes Sæder og Skikke.

Religionen var en anden, Tankegangen en anden, og Moralen en anden end den, han kendte fra sit Hjemland.

Det begav sig en Dag, at vor Rejsende paa sin rastløse Fart kom forbi en Landsby.

En af de gæstfri Indfødte inviterede ham med indenfor. Den hvide Mand tog med Tak mod Tilbudet. Han trængte til en Hjertestyrkning, og han var desuden nysgerrig efter at høre, hvorledes de Indfødte tænkte og talte, og se, hvorledes de boede.

I Forbigaaende være det sagt, at Evropæeren i Samtalens Løb spurgte sin afrikanske Vært, hvor mange Børn han havde. Svaret lød: to.

Tiden led, og den hvide Mand skulde videre. Inden Mørket faldt paa, skulde han naa Kysten.

Da han havde taget Afsked og var ved at gaa ud af Døren, opdagede han tre skælmske Pigeansigter, der nysgærrig tittede frem bag Teltforhænget.

»Hvis er de tre Pigebørn?« spurgte han. »Det er mine«, lød den sorte Mands Svar. »Jamen Du sagde jo nylig, at Du kun havde to Børn.«

»Jeg har heller ikke mere end to Drengene. Men de der, det er jo kun Piger.«

Evropæren gik bort, beriget med en ny Erfaring. Han vidste, at det mørke Fastlands uciviliserede Indvaanere ikke regne Kvinderne med til Menneskeslægten. Og paa det civiliserede Evropas Vegne følte han sig stolt over, at man »hjemme hos os« ikke tænker som denne Neger.

Da den hvide Mand kom hjem til sit eget Rige, fortalte han sine kristne Medbrødre, hvor lavt man udenfor Evropa stiller Kvinderne.

Og den civiliserede Mængde — Bourgeoisie, Middelstanden, Bønderne og Arbejderne — korsede sig over de Sortes Barbari.

Det er jo nemlig saaledes med os Mennesker, at vi saa grulig let opdager manglende Retfærdighedssans hos andre Verdensdeles Beboere. Men det Kineseri, der trives indenfor vort eget smaaborgerlige Samfund — den Uret der øves i vort eget Hjem — den lukker vi Øjnene for.

Vi Menneskebørn af det nittende Aarhundrede trækker paa Smilebaandet, naar vi læser Kirkefaderen Gregorius' Beretning fra Konciliet i Macon, hvor man — Anno 585 efter Kristus — gjorde et energisk Forsøg paa at faa vedtaget en Resolution, der ekskluderede Kvindekønnet af Menneskeheden.

Resolutionen blev forkastet med faa Stemmers Majoritet. Men den Tanke, der paa Mødet fik sit Udtryk i Sætningen »Kvinderne har ingen Sjæl og kan ikke henregnes til Menneskeslægten« blev ikke slaet ned.

Den levede i Aarhundreder efter Mødet i Macon. Gennem Oldtiden og Middelalderen og et godt Stykke ind i den nyere Tid stod den som en fastslaaet Læresætning, der var anerkendt af den halve Verden og fandt ivrige Talsmænd i en Mængde fremragende Personligheder.

I vore oplyste Tider er der kun faa, der tør fremsætte den hasarderede Paastand, at Kvinderne ikke er Mennesker.

Men tag en dansk Lovbog og blad den igennem Side for Side. Og De vil se at Kvinderne er noget for sig — en Slags Pariakaste indenfor vort lovordnede Samfund.

Danske Lovgivere har ved det tyvende Aarhundredes Begyndelse ikke fundet det paa sin Plads at stille Kvinderne lige med Oldtidens Slaver.

Hos mange vilde Folkestammer i Amerika og Afrika agtes Kvinden højere end i Evropa.

De romerske Love foreskrev humane Regler for Slavernes Behandling. Ad retslig Vej var der ydet dem en udstrakt Beskyttelse, der havde gode Følger.

Indtil Loven om Formuesforhold mellem Ægtefæller i Fjor blev vedtaget af Rigsdagen, var den danske Kvindes Stilling paa de fleste Omraader aldeles *retsløs*. Ingen Lovparagraf beskyttede hende. Opdragerretten til sine egne Børn har hun ikke endnu. Raadighed over sin egen Formue har hun kun, naar hun før Ægteskabet har truffet de nødvendige Dispositioner i saa Henseende.

Endnu i Midten af det nittende Aarhundrede betragtede Lovgivningen det for omtrent ligegyldigt, om Kvinderne lærte noget eller ej. I Almueskolerne nød Piger og Drengene ikke samme Undervisning.

Naar en Pige fik terpet Luthers Katekismus og Balles Bibelhistorie igennem, var hun udrustet med alle de Kundskaber, hun havde Brug for paa Livets Sejllads, mente man. Geografi, Fædrelands-historie og Regning var forbeholdt de mandlige Hjærner.

Det er kun en Menneskealder siden, vort Lands første Undervisningsanstalt, Universitetet, aabnede sine Fløjdøre for Kvindekønnet.

For en flygtig Betragtning kan det synes meget human, at Avtoriteterne giver Kvinderne Lov til at ofre Tid og Penge paa at blive cand. mag.'er, cand. med.'er, cand. jur.'er, cand. phil.'er, etc. Men ret beset betyder det intet, naar de fleste og de bedst lønnede Statsembeder er forbeholdt Mændene alene, og naar omtrent alle Erhvervsgrene, hvortil der fordres akademisk Uddannelse, er lukkede for

Kvinderne.

Resultatet er det selvfølgelige, at kun faa Kvinder har Lyst og Mod til at gaa Universitetsvejen.

Saa vidt jeg ved, har vi kun én kvindelig cand.jur. her i Landet, og hun har aldrig praktiseret som Sagfører. De kvindelige Lægers og de kvindelige cand. mag.'ers Tal er heller ikke legio. Jeg spørger ikke, *med hvad Ret* vi lukker Kvinderne ud. Dette Moment vil jeg foreløbig lade ude af Betragtning.

Men jeg spørger: *Har vi Raad til at amputere vort Samfund for den kvindelige Intelligens?*

Det forekommer mig ikke, at Verden er saa rig paa store Aander, at vi kan forsvare at holde Millioner af udviklingsdygtige Hjærner nede i halv Uvidenhed og halv Trældom. Det Tab, Samfundet i Aarhundredernes Løb har lidt ved Kvindernes Udelukkelse, er saa stort, at det ikke kan skrives med Tal.

Er det ikke en himmelraabende Uret, at en voksen Kvinde ikke har Lov til at stemme ved politiske og kommunale Valg?

Man maa huske paa, at det er *hendes* Penge, der skaltes og valtes med. Det er *hendes* og *hendes Børns* Anliggender, den lovgivende Forsamling tager Bestemmelse om.

Det usleste Individ af et Mandfolk — Undermaaler i Intelligens, moden til Drankerasylet og maaske til Forbedringshuset — har Stemmeret. Men vort Lands Tusinder af dygtige Kvinder har ikke Spor af Medbestemmelsesret over Samfundets Anliggender. De rangerer — i politisk Henseende — lige med Tugthusfanger og Fattiglemmer.

Der er Folk, der slaar det hen i Grin, naar man taler om, at Kvinderne burde være valgbare og valgberettigede til Rigsdag og Kommunalraad.

Kaffesladder — Sytøj — Blaastrømper og gamle Damer i den lovgivende Forsamling — nej, det gaar for vidt!

De gode Mænd, der har dette Ræsonnement paa Læben, har ikke læst deres Verdenshistorie med Eftertanke.

De faa Kvinder, der i de evropæiske Lande har beklædt Tronen, har regeret med mere Kraft, mere Myndighed, mere Klogskab og mere Retfærd end de kronede Mandshoveder.

Stuart Mill, der en stor Del af sin Levetid har syslet med indiske Regeringsanliggender, fortæller, at naar et Hindufyrstendømme regeres med Kraft, Aarvaagenhed og Økonomi, naar Agerdyrkingen udbredes, og Folket er lykkeligt, saa staar i tre af fire Tilfælde dette Fyrstendømme under en Kvindes Regering.

Det er en uomstødelig Kendsgerning, at Kvindernes Deltagelse i det politiske og kommunale Liv betyder mere Orden, mere System, mere Humanitet og først og fremmest mere Retfærdighed.

Gaa til Londons Kommunalraad og bliv vis — gaa til Amerika, til Ny Zeeland eller til en hvilken som helst Stat, hvor Kvinderne har politiske eller kommunale Rettigheder.

Om faa Aar vil man i vort nordlige Broderland Norge kunne hente Beviser for Kvindernes gavnlige Indflydelse paa det Offentlige Livs Foreteelser.

Jeg drister mig til at paastaa, at vi her i Landet havde haft en mere human Fattigforsørgelseslov og en bedre Skolelov, hvis man havde tilladt Kvinderne at sætte deres Præg paa Rigsdagens Arbejde.

Endnu har Jorden ikke fostret det Menneske, der uden at blamere sig kan fremsætte en eneste gyldig Grund for, at Kvinderne vedblivende holdes nede i halv Trældom.

Vi har hørt dem saa tit, de mange latterlige Talemaader om Mandens Overlegenhed, Mandens Intelligens og Mandens skabende Evne, der ikke taaler at stilles ved Siden af Kvindens ringe Forstand.

Sidst af alt møder Modstanderne op med *det æstetiske Syn* paa Sagen. Det er ikke æstetisk, at en Kvinde stemmer ved et Rigsdagsvalg. Det er ikke kvindeligt at

bestille andet end at strikke Strømper, røre i Gryden og spille Fortepiano i Ny og Næ.

Ak, Holberg! Havde Du levet nu! Du vilde have fundet mange Meningsfæller blandt det nittende Aarhundredes Børn! Der er endnu Folk, der finder det forkasteligt, at Kvinderne »med andet mænger sig end kaage, sy og spinde«.

Ser man Kvindesagen fra et æstetisk Standpunkt, falder Betragtningen ud til Fordel for — Talsmændene for Kvindens Frigørelse.

Hvorledes man end vender og drejer Sagen, kan det underkuede aldrig i Evighed være æstetisk. Slaveri og Trældom kan ikke forsvares — mindst fra et æstetisk Synspunkt.

»Kun Friheden og det frie er i Sandhed skønne. Det kuede, det forkrøblede, det kunstigt i Væksten hæmmede er altid uskønt, og lige saa uskønt er det, som kvæler, som hæmmer og som kuer«, siger Georg Brandes. Og heri har han Ret.

Udenfor vort Lands Grænser ser man ikke det æstetiske Moment drage med i Striden om Kvindefrigørelsen.

Den Mærkelighed, at Danskerne mere end noget andet Folkeslag ved alle Lejligheder fører det æstetiske i Munden, forklarer Brandes derhen, at Ingen prædiker højere om det skønne og det uskønne end de, der ikke forstaar sig det mindste paa Æstetik, og som end ikke besidder den tarveligste Skønhedssans paa egen Haand.

Hvilket d'Herr burde skrive sig bag Ørene.

Det forekommer mig, at Kvindens Ligeberettigelse med Manden er en Sag saa simpel og saa retfærdig, at de nærmest maa forundre, at der i vort oplyste, humane og fremskridtsvenlige Aarhundrede kan være to Meninger om den Ting.

Hvad der for mig er alfa og omega er Spørgsmaalet:

Er det ret at lukke Kvinderne ude?

Er man enig med de Gejstlige, der i det sjette Aarhundrede stemte for Kvindens Udelukkelse af Menneskeheden, maa Svaret blive et *absolut* Ja.

Men mener man, at Kvinderne er Mennesker skabte af Kød og Blod som vi andre, bliver Svaret et ubetinget Nej.

Den Dag, da Kvindens Frigørelse er en fuldbyrdet Kendsgerning, er *det civiliserede Samfunds største Skamplet afvasket*. Men ikke nok hermed. *Massen af aandelige Evner er fordoblet*. Og det turde ikke være helt uden Betydning i et Samfund, der er saa fattigt som vort.

Kilde

kvinfo.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Foredrag, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/lars-larsen-ledets-foredrag-om-kvindesagen-1901>